

Ово је 10 најнеобичнијих националних мањина Балкана

25. октобра 2016.

Иза свих народа који су протутњали кроз ове крајеве, остало је невероватно етничко богатство, а ово су најнеобичнији примери.

Балкан је од најдавнијих времена био раскрсница Истока и Запада и на њему су се судариле бројне културе. Иза свих народа који су протутњали кроз ове крајеве, остало је невероватно етничко богатство.

Многи ни не знају се различитих и невероватних етничких група назива Балканско полуострво својим домом.

Ово су најнеобичније мањине Балкана:

1. Горанци

Горанци или Горани су етничка заједница у Србији, врло слична Србима у Средској и Торбешима у западној Македонији. Насељавају регион Гора, који обухвата општину Гора на крајњем југу Србије, затим део Албаније и Републике Македоније. Исламске су вероисповести, а говоре дијалектом познатим као горански говор, односно српским језиком (призренско-тимочки дијалект)

Ради се о компактној, специфичној заједници које је оформљена постепено, дуготрајним антропогеографско-етнолошким процесом, чију основу чини средњовековна православна српско-словенска популација, у симбиози са сродним и другим етнокултурним старобалканским слојевима и оријенталним утицајима, који са традиционалном културом и исламизацијом представљају главне компоненте њене етногенезе.

Осим словенских етнокултуралних елемената, видљиви су влашки, јуручки и цинцарски елементи и надамте изграђени сасвим посебни горански ентитет, који је данас и те како аутентичан и препознатљив. Никада се нису национално одвајали од Србије, без обзира на посебност коју им држава Србија још од Цара Душана гарантује у средњем веку, затим краљ Петар I Ослободилац и други.

Према попису становништва из 2011. године, у Србији (без Косова и Метохије) је живело 7.767 Горанаца.

Према проценама Горанаца укупно има више од 60.000.

2. Помаци

Помаци су етничка група Бугара исламске вероисповести, чији је матерњи језик бугарски, односно помашки језик како га називају у Грчкој и Турској. Помаци су током Отоманске владавине прешли у ислам. Данас их сматрају религијском групом Бугара, која претежно живи у југозападној Бугарској, као и у североисточној Грчкој и Турској.

Етимолошко значење речи „помак“ највероватније долази из словенске речи помагачи. Овај назив највероватније потиче из доба турске владавине, где су Помаци означени као колаборативна група.

У 20-ом веку Помаци су доживели више таласа асимилације и бугаризације од стране бугарске државне управе. Од 1905. године у Бугарској се користи назив Помаци. Током Балканских ратова 1912. и 1913. године велики део Помака је примораван да пређе у хришћанство, што је делом након Букурешког мира 1913. делом поништено. Између 1938. и 1944. године приморавани су да прихвате бугарска имена, што се такође понављало 1950-их и 1970-их година.

Бугарска статистика их не исказује посебно. Већина Помака се на попису у Бугарској идентификује као Бугари исламске вероисповести. На попису 2001. године 130.000 становника се тако изјаснило, па су у Смољанској области били већина.

3. Јањевци

Јањевци су хрватска етничка под-група која је име добила по Јањеву, насељу у косовској општини Липљан. Потичу од трговаца из Дубровника који су се у Јањеву населили у 14. веку. Први пут их спомиње папа Бенедикт XI 1303. године, када је Јањево наведено као седиште католичке жупе Светог Николе.

Захваљујући својој католичкој вери, Јањевци су, иако мањина на Косову, успели да очувају свој идентитет све до модерног доба када и службено постају део хрватског етничког корпуса.

Егзодус Јањеваца с Косова почиње с распадом Југославије, а последњи талас исељења се одиграо након косовског рата. Несигурност, али и сиромаштво су разлог што се исељавање наставило и после окончања сукоба. Од отприлике 8.000 Јањеваца који су на Косову живели 1991. године, остало је само неколико стотина.

4. Мијаци

Мијаци у Македонији су према Цвијићевим етнолошким истраживањима српска етничка група, која се данас у Македонији већим делом изјашњава као Македонци, а мањим као Срби, а насељава планинске пределе Западне Македоније.

Већи део становништва бави се сточарством, али постоји и велико интересовање за уметност, посебно за дуборез, сликарство, фрескопис и музику. Манастирски комплекс Св. Јован Бигорски има дуборез који је уникатно урађен од стране мијачких мајстора.

Највећа насеља су Лазаропоље, Гари, Битуше, Селце, Осој и Сушица. Мијаци говоре македонски језик, али постоје и тврдње да су раније становници Гарија говорили другим језиком.

Данас су скоро сви православне вероисповести.

Једном годишње одржава се свечаност под именом Галичка свадба када се скупљају сви становници ових крајева.

Друга слична етничка група са подручја Македоније су Брсјаци.

5. Русини

Русини су источнословенски народ, који претежно живи у западној Украјини, у покрајини Закарпатија, а има их укупно око 610.000.

Делови овог народа такође живе и у Словачкој, Пољској, Румунији, Србији и Хрватској.

Њихов језик спада у групу источнословенских језика.

Русине неки сматрају посебним народом, док их други сматрају делом украјинског народа.

Поред овог имена, Русини се у историјским документима помињу и под именима Рутени и Малоруси.

На територији на којој данас живе Русини (Рутени) су се населили негде средином 13. века, премда постоји мишљење да су их Угари већ затекли тамо.

Балкански Русини називају се Панонски Русини и претежно живе у Србији (српској покрајини Војводини) и мањим делом у источној Хрватској.

6. Босански Пољаци

Пољаци су једна од 17 уставно признатих мањина у БиХ. У Босну су стигли тогом Аустроугарског периода, а населили су се углавном на северу земље, где су донели бројне нове технологије и вештине.

Босански Пољаци који су се вратили у домовину, задржали нешто од босанске културе па се њени трагови могу пронаћи и данас у Пољској.

Током 1930их у Босни је живело 30.000 Пољака. До краја Другог светског рата тај број се преполовио, а данас их је остало око 1000.

7. Шокци

Шокци су етничка група која претежно живи у Србији, Хрватској и Мађарској. Римокатоличке су вероисповести. У Србији их има 1.864 (у 19. веку их је било више од 20.000). Према попису становништва 2002. године у Републици Србији живи 717 Шокаца, од тог броја у Војводини 679 припадника, док је остатак у Централној Србији[1] Према попису становништва 2011. године у Републици Србији живи 607 Шокаца.

Данас су приметније групе Шокаца очуване само у пет насеља у Бачкој: Бачки Моноштор, Сонта, Сомбор, Бачки Брег у Србији и у Сантову (мађ. Херцегсзántó) у Мађарској. У Славонији и Барањи такође постоје бројне групе Шокаца. У Мађарској већином живе у Барањи, у околини Мохача и Печуја, и у Бачкој у Сантову.

8. Буњевци

Буњевци су етничка група насељена претежно у Бачкој, око Суботице, затим у Барањи, Банату, и Мађарској у чонградској и пештанској жупанији. Према попису становништва из 2011. године, на територији Србије било их је укупно 16.706, што је чинило 0,23 % од укупног становништва земље.

Постоје многе теорије о пореклу Буњеваца. Вук Караџић изнео је претпоставку да се Буњевци зову по херцеговачкој реци Буни, са које су доселили у Бачку. За Буњевце се сигурно зна, да су као католици дошли у Бачку, у пратњи католичких калуђера, а сем тога их у свим тадашњим војним документима називају католичким Србима. Доселили су се са територије око Свилаје и Динаре, најпре у Лику и Славонију, а затим и на територије у којима и данас живе.

Буњевци се у најстаријој мађарској литератури најчешће називају управо Буњевцима, католичким Рацима, Илирима или Далматима. Др Алекса Ивић наводи да се Буњевци у најстаријој литератури најчешће називају католичким Србима, а тек касније Далматинцима и Буњевцима.

Прошлост и порекло Буњеваца непознато је, тако рећи и за њих саме и за остали свет, јер се није нигде очувао никакав поуздан податак, који би у том погледу дао веродостојна разјашњења.

9. Торбеши

Торбеши су етничка група настањена у Републици Македонији. Они се од стране Македонаца сматрају делом њиховог народа и називају се Македонцима муслиманима, док су се раније сматрали Србима исламске вероисповести. Говоре македонским језиком, мијачким наречјем.

Назив „Торбешџи“, према предању хришћана, настао је због тога што су променили веру, по једнима за торбу урде, а по другима за торбу брашна. Међутим, према турским изворима, име торбеш долази од персијске речи торбекеш што у буквалном смислу значи торбар, торбарење. Према овоме тај назив су добили јер су се бавили торбарењем, продавали по улицама халву, бозу и друго.

Бројност торбешке популације је непозната јер они нису признати као посебна категорија у Републици Македонији. Због тога се углавном изјашњавају као припадници турског народа, затим албанског, а у мањој мери као Македонци. Само се у Реканској области пописују као Македонци. Према неким проценама има их неколико десетина хиљада. Већином су концентрисани у западном делу земље. Такође, има их и у источном делу Албаније.

10. Ашкалије

Ашкалије су етничка заједница, која претежно живи у Србији, углавном у аутономној покрајини Косово и Метохија. Већином су исламске вероисповести, а говоре албанским језиком, који чини посебан огранак индоевропске породице језика.

Иако су претежно настањени на Косову, део Ашкалија се, као расељена лица са Косова и Метохије, населио и у друге делове Србије, нарочито у Нови Сад, где су 1998. године основали Матицу Ашкалија, прву организацију створену са циљем очувања и неговања националне културе Ашкалија.

Према попису становништва из 2002. године у Републици Србији (без Косова и Метохије) било је 584 припадника ашкалијског народа, а на попису 2011. године као Ашкалија се изјаснило 997 лица. Док на Космету живи 15.436 Ашкалија, према попису из 2011. године који су организовале привремене институције самопроглашене Републике Косово.

Ашкалије су раније сматрани делом ромског народа, али су од стране државе Србије признати као посебан народ (први пут су исказани као засебна националност на попису из 2002. године).

Постоји више мишљења о њиховом пореклу.

Према једном мишљењу, Ашкалије су потомци албанизованих косовских Рома, док су према другим тврдњама, они пореклом или из Ирана (одакле су се доселили на Балкан у 4. веку), или са подручја Палестине односно из града Ашкелона у данашњем Израелу (од чега је и настало име Ашкалија).

Роми тврде да су Ашкалије у ствари део Рома, Балкански Египћани тврде да су у ствари део њиховог народа, док саме Ашкалије сматрају да и једни и други хоће да их асимилују.

Њузвик